

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/5/2021
Identifikačné číslo spisu:	8717204845
Dátum vydania rozhodnutia:	26.04.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Zemková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:8717204845.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu F. Z., narodeného XX. X. XXXX, W., N. XXX/X., zastúpeného advokátom Mgr. Ladislavom Riedlom, Bratislava, Slovenská č. 46, proti žalovanej Prvej stavebnej sporiteľni, a.s., Bratislava, Bajkalská 30, IČO: 31 335 004, o zdržanie sa výkonu záložného práva s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 17C/18/2017, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 27. mája 2020 sp. zn. 2Co/108/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. značka 2Co/108/2019 zo dňa 27. mája 2020, z r u š u j e a v e c v r a c i a odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Poprad (ďalej len „súd prvej inštancie“) napadnutým rozsudkom zo 4. júna 2019 uložil žalovanému povinnosť zdržať sa výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou podľa zmluvy o zriadení záložného práva, ktoré je súčasťou zmluvy o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v katastrálnom území (ďalej len „kat. úz.“) W., zapísaným na liste vlastníctva (ďalej len „LV“) č. XXX, a to rodinnému domu súpisné číslo (ďalej len „súp. č.“) 434 na pozemku KN C 776/1 vo výmere 432 m² - zastavené plochy a nádvoría. Žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania v plnom rozsahu.

2. Skonštatoval, že v danom prípade nenastal stav ultima ratio na predaj rodinného domu žalobcu bez súdneho procesu na dobrovoľnej dražbe. Veriteľ sa mohol domáhať vykonania iného primeranejšieho spôsobu výkonu záložného práva danej nehnuteľnosti, v súlade s rozhodnutím Ústavného súdu SR PL. ÚS 23/2014. Bolo zistené, že žalobca v predmetnej nehnuteľnosti býva aj so svojou rodinou. Predajom rodinného domu ako obydľia žalobcu by došlo k vážnemu zásahu do práv na obydlie chránených osôb. Záložné právo bolo možné realizovať aj súdnou cestou pri zachovaní záložného práva. Zdôraznil, že výkon práva veriteľa ultima ratio dobrovoľnou dražbou nie je jediným riešením zabezpečujúcim veriteľovi právo na domoženie sa svojej pohľadávky. Vzhľadom na výšku nesplateného úveru a hodnoty zabezpečovaného zálohu nemožno konštatovať, že by tieto boli v hrubom nepomere, avšak táto skutočnosť nespôsobuje iné právne posúdenie veci. Súd prvej inštancie sa ďalej zaoberal posudzovaním charakteru zmluvy uzatvorenej medzi stranami konania so záverom, že táto zmluva má spotrebiteľský

charakter a úverový vzťah bolo potrebné posúdiť v zmysle predpokladov § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka, ako aj vo svetle cieľov Smernice Rady 93/13/EHS. Uznanie záväzku žalobcom z 30.10.2015 súd prvej inštancie vyhodnotil ako neplatný právny úkon, žalobca nemal možnosť ovplyvniť znenie tohto úkonu a jeho obsah a dôvodom, pre ktorý ho podpísal mohli byť skutočnosti spočívajúce v obavách v súvislosti s poskytnutým úverom a jeho riadnym nesplácaním. Žalobca vzhľadom na svoj vek a vzdelanie nemusel mať presnú predstavu o právnych následkoch uznania takéhoto záväzku. Žalobe preto vyhovel a o trovách konania strán rozhodol podľa § 255 a nasl. CSP.

3. Proti tomuto rozsudku podal včas odvolanie žalovaný o ktorom rozhodol odvolací súd tak, že potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a zároveň stranám sporu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

4. Odvolací súd posúdil relevantnosť konkrétnych odvolacích dôvodov v kontexte s namietaným nesprávnym skutkovým zistením a nesprávnym právnym posúdením veci a skonštatoval, že z obsahu spisu plynie, že medzi stranami sporu bola dňa 31.07.2008 uzatvorená zmluva o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere, ktorá nepochybne má charakter zmluvy spotrebiteľskej. Zmluva má formulárovú podobu, kde žalovaný vystupoval v postavení dodávateľa, keďže pri uzatváraní spotrebiteľskej zmluvy konal v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti. Listom z 10.12.2014 žalovaný oznámil žalobcovi vyhlásenie mimoriadnej splatnosti úveru z dôvodu porušenia jeho povinnosti splácať úver riadne a včas. Žalovaný na základe uvedeného vyzval žalobcu, aby vrátil celú dlžnú sumu, vrátane prísľušenstva, ktorá k 10.12.2014 bola vyčíslená rozsahom 40.897,53 eur. Strany sporu uzatvorili tiež zmluvu o zriadení záložného práva na nehnuteľný majetok dňa 31.07.2008 a nebolo sporné, že žalovaný pristúpil k výkonu záložného práva uskutočnením predaja nehnuteľností, založených v prospech žalovaného formou dobrovoľnej dražby v súlade so zákonom č. 527/2002 Z. z. Samotná zmluva bola spísaná na formulári a prílohou sú zvyčajne Všeobecné obchodné podmienky, keď tieto dokumenty žalobca nepochybne ovplyvniť nemohol. Z toho dôvodu je potrebné na právny vzťah zo spotrebiteľskej zmluvy uzatvorenej medzi dodávateľom a spotrebiteľom aplikovať spotrebiteľské právne normy, ktoré sú pre spotrebiteľa výhodnejšie. Zmluvné podmienky upravené v spotrebiteľskej zmluve sa nemôžu odchýliť od úpravy uvedenej v Občianskom zákonníku v neprospech spotrebiteľa. V neprospech spotrebiteľa teda nie je možné dohodnúť podmienky plynúce z ustanovení Obchodného zákonníka, ak ustanovenia Občianskeho zákonníka sú pre spotrebiteľa výhodnejšie. Predmetný úverový vzťah bolo preto potrebné posúdiť vo svetle cieľov Smernice Rady 93/13/EHS.

5. Odvolací súd uzavrel, že nemal žiadne pochybnosti o pohľadávke žalovaného a stotožnil sa s jeho argumentáciou aj v tom, že dobrovoľná dražba je jeden zo zákonných spôsobov výkonu záložného práva a že má na jej vykonanie právo. Nenašiel pochybnosti v tom, že žalobca porušil zmluvné povinnosti, pokiaľ ide o splácanie úveru. Odvolací súd sa však nestotožnil s názorom, že neexistujú žiadne obmedzenia výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou a zdôrazňuje, že aj tak silné právo, akým nepochybne záložné právo je, môže pri jeho výkone čeliť obmedzeniu vo svetle princípov súkromného práva. Poukázal na závery Ústavného súdu SR v spojení s rozsudkom Súdneho dvora EÚ (PL. ÚS 23/2014, C-34/12), ktoré označil za akýsi manuál výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou v sporoch so slabšou zmluvnou stranou. Poukázal na okolnosti sporu, akými sú chránený záloh (obydlie), chránené osoby ako dražbou dotknuté osoby, proporionalita vzťahu pohľadávky a zálohu, možnosti udržania vlastníctva k zálohu uspokojením pohľadávky iným spôsobom ako dražbou v prípade núteného výkonu záložného práva (súdnou exekúciou), dobrovoľná dražba ako prostriedok ultima ratio pri existencii iných možností výkonu práva, možnosti reštartu v splácaní úveru, hrozba mimosúdneho vymoženía plnenia z neprijateľnej zmluvnej podmienky, oslabenie práva premlčaním, nedostatok odbornej starostlivosti veriteľa pri vyhodnocovaní bonity dlžníkov dôležitej na splácanie úveru predstavujú okolnosti, ktoré môžu mať relevanciu v konaní o zdržanie sa výkonu záložného práva v procese dobrovoľnej dražby. Oddialenie dobrovoľnej dražby a dosiahnutie súdneho príkazu na zdržanie sa dobrovoľnej dražby závisí od intenzity spomínaných okolností. Ak súčasne pôsobia dve a viac z vyššie uvedených okolností, úmerne s tým stúpa opodstatnenie obmedzenia dobrovoľnej dražby, najmä ak záložné právo opatrením súdu nezanikne a veriteľovi plynú úroky z omeškania.

6. Krajský súd zdôraznil, že samotná zmluvná podmienka o dobrovoľnej dražbe nie je nekalá. V tejto

súvislosti ide predsa o zákonný prostriedok výkonu záložného práva. Problém nastáva vtedy, ak sa má inak legálnym prostriedkom vymôcť nečestné plnenie. V danom prípade ide o vymoženie dohodnutých úrokov ako ceny úverovej služby po splatnosti úveru, ktoré žalovanému nemôžu patriť, keďže po splatnosti vzniká nárok na úroky z omeškania a klauzula o ich plnení v rozpore s týmto pravidlom je absolútne neplatná (do pozornosti napr. rozsudok KS Prešov, sp. zn. 19Co/4/2017, 21Co/61/2018). Vtedy už je možné zmluvnú klauzulu, ktorá inak má oporu v zákonom regulovanom pravidle, posúdiť ako nekalú. Je evidentné, že viac ako jedna z okolností relevantných pre dočasné zdržanie dobrovoľnej dražby pôsobí v čase rozhodovania súdu. Za týchto okolností sa odvolací súd stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie v rámci preventívneho posúdenia (ne)proporcionality výkonu dobrovoľnej dražby a obranu žalovaného o práve vykonať „bez ďalšieho“ dobrovoľnú dražbu za nedôvodnú. K otázke prečo práve žaloba o zdržanie sa výkonu záložného práva odvolací súd uvádza, že nič iné hmotné právo neponúka, a preto ak v čase rozhodovania súdu (§ 217 CSP) pretrváva hrozba porušenia práv a právom chránených záujmov, je práve žaloba o zdržanie sa adekvátnym prostriedkom ochrany. Ak pominie dôvod ochrany pri zmene skutkových okolností, daný rozsudok nepredstavuje prekážku rozsúdenej veci. Odvolací súd skonštatoval, že úverová zmluva, na základe ktorej žalovaný začal s výkonom záložného práva, bola súdom prvej inštancie podrobená súdnej kontrole zmluvných podmienok a uvedené sa týka aj úkonu uznania dlhu, ktorý vo formulárovej podobe vyhotovil žalovaný a ktorý sa týka bližšie nešpecifikovanej istiny 43.739,47 eur s ďalším príslušenstvom. Uznanie dlhu vyhotovené a predložené žalobcovi zo strany žalovaného, žalobca pokiaľ ide o jeho obsah ovplyvniť nemohol, išlo o vopred pripravené tlačivo a súd prvej inštancie v tejto súvislosti správne uzavrel, že dôvodom, pre ktorý došlo k jeho podpisu boli skutočnosti spočívajúce v obavách, súvisiacich s poskytnutým úverom a jeho riadnym nesplácaním. Žalobca tak vzhľadom na svoj vek a vzdelanie nemal presnú predstavu o právnych následkoch takéhoto uznania záväzku a tento úkon súd prvej inštancie opodstatnene vyhodnotil ako absolútne neplatný s poukazom na § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Takéto konanie zo strany žalovaného nemôže požívať súdnu ochranu podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka a pre úplnosť odvolací súd dodáva, že princíp, podľa ktorého neznalosť zákona neospravedlňuje, v spotrebiteľských právnych vzťahoch ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je princíp ochrany spotrebiteľa (rozhodnutie NS SR sp. zn. 6Mcdo/9/2012).

7. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie, v ktorom uviedol, že dôvodom pre prípustnosť tohto dovolania podľa § 420 písmeno f/ CSP je tá skutočnosť, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil žalovanému, aby uskutočňoval svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva žalovanej na spravodlivý proces.

Odvolací súd porušil princíp právnej istoty v zmysle článku 1 ods. 1 Ústavy SR, a to tým, že riešil právnu otázku, ktorá už bola právoplatne vyriešená odlišným spôsobom bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal so skoršími súdnymi rozhodnutiami a tiež odvolací súd ako aj súd prvej inštancie nevykonali v rámci prejednávanej veci test proporcionality medzi dvoma základnými právami: právom záložného veriteľa vlastniť majetok a práva záložcu vlastniť majetok (záloh) vs. jeho právo na nedotknuteľnosť obydli.

8. V zmysle nálezu Ústavného súdu SR III. ÚS 192/06 -50 zo dňa 3. novembra 2006 pokiaľ súd rieši právnu otázku, tú istú, alebo analogickú, ktorá už bola právoplatne vyriešená podstatne odlišným spôsobom bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal so skoršími súdnymi rozhodnutiami, nekoná v súlade s princípom právnej istoty zmysle článku 1 ods. 1 Ústavy SR a môže tým porušiť aj právo účastníka súdneho konania na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR. Dovolateľ poukázal na rozsudok Krajského súdu Trenčín spisová značka 5Co /49/2017, na uznesenie Ústavného súdu SR Pl. ÚS 23/2014 zo dňa 24. septembra 2014.

9. Dovolateľ poukazujúc na bod 9 rozsudku odvolacieho súdu uviedol, že sa nestotožňuje s názorom, že neexistujú žiadne obmedzenia výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou a zdôrazňuje, že aj tak silné právo, akým nepochybne záložné právo je, môže pri jeho výkone čeliť obmedzeniu vo svetle princípov súkromného práva. Poukázal na bod 10. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom je odkaz na uznesenie Ústavného súdu SR Pl. ÚS 23/2014 zo dňa 24. septembra 2014 v spojení s rozsudkom Súdného dvora EÚ (ďalej aj „Súdny dvor“) C-34/12, ktorých závery možno označiť za akýsi manuál

výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou v sporoch so slabšou zmluvnou stranou a uviedol, že ju považuje za nesprávnú keďže argumentácia odvolacieho súdu sa od odklonila od oboch vyššie spomínaných rozhodnutí. Samotný výkon záložného práva spôsobom predaja zálohu na dobrovoľnej dražbe nie je nedovolený. V rámci výkonu záložného práva sa záložný veriteľ môže uspokojiť aj predajom zálohu na dražbe podľa a osobitného predpisu, na ktorý poukazuje § 151 j/ ods. 1 Občianskeho zákonníka a týmto osobitným predpisom je zákon číslo 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách. Takýto postup umožňuje siahnuť na majetok záložcu bez predchádzajúceho súhlasu - odobrenia súdom. Výkonu záložného práva podľa dovolateľa vo forme dobrovoľnej dražby nebráni skutočnosť, že predmetom zálohu je obydlie žalobcu keďže zo žiadneho právneho predpisu nevyplyva absolútna nedotknuteľnosť obydli. Aj podľa rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie C-34/12 vyplýva, že Súdny dvorom nebol zaujatý právny názor o nemožnosti pristúpiť k realizácii mimosúdneho výkonu záložného práva predajom nehnuteľnosti, ktorá je obydliím spotrebiteľa. Práve naopak Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor EÚ“) dospel k právnomu záveru, že aj v takom prípade možno zákonnými prostriedkami, napríklad aj dobrovoľnou dražbou záložné právo realizovať, avšak vzhľadom na závažnosť zásahu do práva na obydlie spotrebiteľa Súdny dvor EÚ poukázal na dôležitosť vnútroštátnych mechanizmov napríklad vo forme predbežného opatrenia, ktoré by umožnilo prerušenie, prípadne zmarenie mimosúdneho výkonu záložného práva až do vydania konečného rozhodnutia o nekalej povahe podmienky v spotrebiteľskej zmluve. Podľa rozhodnutia Súdneho dvora EÚ C-482/12 je slovenská vnútroštátna úprava mimosúdneho výkonu záložného práva formou dobrovoľnej dražby súladná s právom Európskej únie a je možné na jej základe vykonať záložné právo k nehnuteľnosti tvoriacej obydlie a zabezpečujúce pohľadávku voči spotrebiteľovi. K rovnakému záveru podľa dovolateľa dospel aj Ústavný súd Slovenskej republiky vo vyššie citovanom rozhodnutí pričom len akcentoval, že ustanovenia zákona o dobrovoľných dražbách majú byť vykladané ústavne konformne, keď podľa platnej právnej úpravy zákona o dobrovoľných dražbách rozsah prostriedkov následnej nápravy proti výkonu záložného práva je obmedzený v podstate len na žalobu o neplatnosť dobrovoľnej dražby a takáto následná prípadná obrana záložcu je podstatne sťažená. Dovolateľ tiež poukázal na konštatovanie súdov nižších stupňov, že vzhľadom na výšku nesplateného úveru a hodnotu zabezpečeného zálohu nemožno v tejto veci konštatovať, že by tieto hodnoty boli v hrubom nepomere k hodnote zálohu.

10. S odkazom na článok 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nie je podľa názoru žalovaného možné dospieť, v otázke práva na nedotknuteľnosť obydli, k záveru o existencii inštitucionálnej garancie, ktorá by vytvárala právo - záruku na zotrvanie v určitom obydli. Toto právo nie je možné interpretovať ako nárok na byt, respektíve nárok na zotrvanie v určitom byte, pričom poukázal na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Barreto proti Portugalsku č. 18072/91 z 21. novembra 1995 ktorý uviedol, že efektívna ochrana súkromného života nemôže ísť tak ďaleko, aby zaisťovala každej rodine vlastný domov. Dobrovoľná dražba sa odvíja od predchádzajúceho úkonu vlastníka, ktorý dal súhlas na budúce speňaženie určitého svojho majetku určitým spôsobom a do budúcnosti.

11. Princíp proporcionality/primeranosti patrí medzi základné princípy právneho štátu pričom v rámci predaja zálohu na dobrovoľnej dražbe dochádza k stretu dvoch základných práv zúčastnených strán, keď na jednej strane je právo záložného veriteľa vlastniť majetok a na druhej strane rovnaké právo záložcu vlastniť majetok. Keďže pri výkone záložného práva nemožno zachovať obe tieto základné práva je nevyhnutné zistiť, či výkon záložného práva sledujúci ochranu práva záložného veriteľa vlastniť majetok, proporcionálne/primerane zasahuje do práva záložcu vlastniť majetok, respektíve do jeho práva na nedotknuteľnosť obydli. Dovolateľ je názoru, že nižšie súdy sa vôbec nezaoberali testom primeranosti v tejto veci a bez ďalšieho hlbšieho analyzovania dospeli k záveru, že zo strany žalovaného reálne hrozí neprimeraný zásah do práva na obydlie a do práva na osobný a rodinný život.

12. Dovolateľ uviedol, že v danom prípade neexistovalo ani nijak neexistuje žiadne zmluvné dojednanie medzi žalobcom a žalovaným, v zmysle ktorého by si žalovaný nárokoval zaplatenie úrokov z úveru aj po splatnosti celého úveru. V nadväznosti na to, ani nemohol súd posúdiť možnosť výkonu záložného práva formou dobrovoľnej dražby ako neprijateľnú zmluvnú podmienku. Naopak, v konaní bolo

jednoznačne preukázané, že po zosplatnení úveru t. j. po 10. decembri 2014 žalobca neuhradil svoj dlh. Zo správania dlžníka, ktorý je zároveň aj záložcom, tak podľa dovolateľa vyplýva, že súd nemôže takémuto protiprávnemu konaniu priznávať neobmedzenú ochranu s odvolaním sa na právo na obydlie a na jeho nedotknuteľnosť.

13. Na základe vyššie uvedených dôvodov dovolateľ (žalovaný) navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie alebo aby napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobu v celom rozsahu zamietne, a zároveň aby zaviazal žalobcu na náhradu trov konania, vrátane trov právneho zastúpenia žalovaného.

14. K dovolaniu sa vyjadril žalobca prostredníctvom svojho advokáta uvádzajúc, že napriek zásade racionálnej argumentácie žalovaného, úmyselne vynecháva podstatné špecifiká vyplývajúce z tohto súdneho konania, a to v snahe dostať žalobcu do roviny nezodpovedného dlžníka voči dobromyseľnému veriteľovi. Zásadne akcentuje na účelovosť tvrdenia žalovaného, že výška dlžnej istiny je nesporná a nebola spochybnená ani žalobcom ani súdom. Ide o živé vyjadrenie z pohľadu, že presná výška dlhu nebola predmetom konania, preto sa nebolo potrebné vyjadrovať k jeho exaktnej sume. Popierať skutkové tvrdenia je možné vtedy, ak ide o skutkové tvrdenia protistrany, ktoré sú overiteľné, a ktoré priamo súvisia s úspechom, resp. neúspechom v konaní. Žalovaný ani neprezentoval súdu spôsob výpočtu dlžnej sumy, ani dokazovanie nesmerovalo k nutnosti mať ustálenú presnú výšku dlhu. Preto za žiadnych okolností nemožno hovoriť o nespochybnení výšky dlhu ako o nespornosti.

15. Dovolateľ poukázal na to, že súd prvej inštancie dospel k záveru o neprijateľnosti zmluvnej podmienky pojednávajúcej o možnosti vykonať dobrovoľnú dražbu. Bod 12 odôvodnenia napadnutého rozsudku ale znie: „Je potrebné zdôrazniť, že samotná zmluvná podmienka o dobrovoľnej dražbe nie je nekalá. V tejto súvislosti ide predsa o zákonný prostriedok výkonu záložného práva.“ Pretože dovolanie smeruje voči rozsudku odvolacieho súdu, nie prvostupňového, je podľa žalobcu argumentácia žalovaného k tejto okolnosti irelevantná a v dovolaní nadbytočná. Fakt, že spôsob výkonu záložného práva je dovolený iba formou dobrovoľnej dražby nie je sporný. Sporné je, či žalovaný dospel svojim postupom do bodu, kedy by bolo nevyhnutné speňažiť nehnuteľnosť, na ktorú je zriadené záložné právo. Predsa primárnou pohnútkou záložcu k uzavretiu záložnej zmluvy nikdy nie je očakávanie, že nevyhnutne postupom času dôjde ku speňaženiu založenej nehnuteľnosti. K takémuto záväzku by sa nikdy žiadny záložca nepodvolil. Preto nie je akceptovateľné, aby žalovaný ako etablovaný subjekt finančného trhu, podsúval súdu vnímanie zriadenia záložného práva do roviny, že primárne sa jedná o speňaženie založenej nehnuteľnosti. To nie je zmyslom vzniku záložného práva. V takto koncipovanej rovine samozrejme nemôže test proporcionality, ako ho načrtol v dovolaní obstať. Záložné právo možno pomenovať mnohými atribútmi, ale je vylúčené, aby mohol záložný veriteľ uvažovať o zálohu ako o jemu patriacemu majetku. Ak následne uvádza, že odvolací súd neposúdil pomer jednotlivých zásahov do práv toho druhého, nejde o pravdivé tvrdenie. Bod 13 napadnutého rozsudku odvolacieho súdu sa venuje práve tomuto posúdeniu. Samotná existencia záložného práva neznamená bez ďalšieho absolútne právo záložného veriteľa využiť dražobný proces podľa svojej ľubovôle. V tejto súvislosti poukazuje na prvý výrok rozsudku Súdného dvora vo veci C-34/13, z 10.9.2014, ktorý znie: Ustanovenia smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že im neodporuje vnútroštátna právna úprava, ako je úprava dotknutá vo veci samej, umožňujúca vymôcť pohľadávku založenú na zmluvných podmienkach, ktoré sú prípadne nekalé, mimosúdnym výkonom záložného práva na nehnuteľný majetok, ktorý spotrebiteľ poskytol ako zabezpečenie pohľadávky, pokiaľ predmetná právna úprava prakticky neznemožňuje alebo nadmerne nesťažuje ochranu práv, ktoré spotrebiteľovi priznáva táto smernica, čo overiť prináleží vnútroštátnemu súdu.

16. Ďalej poukázal na nález Ústavného súdu SR, sp. zn. PL. ÚS 23/2014, z 24.09.2014, z ktorého citoval: „Nad rámec uvedeného ale ústavný súd pripomína, že sa už vyslovil, že podľa platnej právnej úpravy zákona o dobrovoľných dražbách je rozsah prostriedkov následnej nápravy proti výkonu záložného práva obmedzený v podstate len na žalobu o neplatnosť dobrovoľnej dražby (§ 21 zákona o dobrovoľných dražbách) a takáto následná prípadná obrana záložcu je podstatne sťažená (uznesenie

ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 261/2013 z 30. apríla 2013). Sťaženie následnej súdnej kontroly dobrovoľnej dražby by malo byť kompenzované dostatočnou preventívnou a priebežnou kontrolou dobrovoľnej dražby orgánom verejnej moci. Osobitne sa žiada zdôrazniť, že v dobrovoľnej dražbe pôsobí nepopierateľné pnutie medzi záujmom záložcu na tom, aby bola vec predaná za čo najväčšiu cenu, resp. na tom, aby nebola vec predaná za dlh, ktorý je v hrubom nepomere k hodnote zálohu (pozri aj nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 237/2011 z 2. júna 2011 a uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 261/2013 z 30. apríla 2013), a záujmom záložného veriteľa, ktorý sa ale v podstate obmedzuje na uspokojenie jeho pohľadávky, a teda na čo najrýchlejšie speňaženie zálohu aspoň v takej výške, ktorá zabezpečí uhradenie jeho pohľadávky. Takéto pnutie pritom pôsobí aj pri takej dobrovoľnej dražbe, ktorá nevykazuje znaky podvodnej snahy získať založenú vec pod trhovú cenu (pričom tento záver nemôže spočívať výlučne na predstavách všeobecného súdu o všeobecnej praxi pri prevažujúcej praxi výkonov záložných práv na Slovensku, ale musí byť podporený konkrétnymi zisteniami vzťahujúcimi sa na prerokúvanú vec). V uvedenej súvislosti ústavný súd opakuje, že intenzita zásahu do vlastníckeho práva realizovaného v podobe predaja predmetu vlastníctva by nemala byť vo výraznom nepomere k skutočnej alebo aspoň skutočnosti sa čo najviac približujúcej cene toho predmetu vlastníctva (II. ÚS 237/2011).

17. Žalobca zdôraznil, že síce bol vypočutý k predloženému dôkazu, a to k Uznaniu dlhu z 30.10.2015. Úprimne a pravdivo vypovedal, že absolútne nevie o aký úkon v tomto prípade ide, ani si nepamätal za akých okolností mal uznanie dlhu podpísať. Uznávací prejav je platný vtedy, ak je urobený určito, vážne a slobodne. Z listiny, ktorú mal podpísať vyplýva, že táto bola vyhotovená v celom rozsahu žalovaným. Na jej predloženie musel mať jediný dôvod, a to dať mu na výber buď uznanie podpísať, alebo začatie dražby. Tým, že podľa zákona je uznanie dlhu jednostranný právny úkon, pohnútkou určite mala vychádzať primárne od žalobcu a nemala byť dôsledkom stavu, kedy si musel vybrať buď jej podpísanie alebo stratu obydli. Z týchto dôvodov považuje uznanie dlhu z 30.10.2015 za neplatný právny úkon. Odvolací súd sa k tejto okolnosti vyjadril v bode 14 napadnutého rozsudku, a práve toto podstatné špecifikum žalovaný účelovo v dovolaní neuviedol. K tejto okolnosti sa vôbec nevyjadril, a keďže rozsah dovolacích dôvodov určuje dovolateľ, táto časť ako mimoriadnym opravným prostriedkom nenapadnutá je právoplatne rozhodnutá. Žalovaný založil prerušenie plynutia premľacej doby od hmotnoprávneho úkonu, ktorý bol súdom v konečnom rozsudku vyhodnotený ako absolútne neplatný. Vzniesol námietku premľania ako pohľadávky žalovaného tak aj výkonu záložného práva, podľa § 100 ods. 2 OZ. K predčasnému ukončeniu úverovej zmluvy došlo jednostranným úkonom žalovaného, a to ku dňu 10.12.2014. Žalovaný teda nestihol nehnuteľnosť vydražiť, a tým si vymôcť plnenie v rámci všeobecnej premľacej doby.

18. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. b/ CSP), v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné. Odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch:

19. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

20. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

21. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v

nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

22. Dovolací súd zdôrazňuje, že pre všetky dôvody prípustnosti dovolania vymenované v ustanovení § 421 ods. 1 CSP, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako ju dovolateľ vo svojom dovolaní zadefinuje a špecifikuje. Aby dovolanie bolo podľa tohto ustanovenia prípustné, v dovolaní nastolená otázka musí byť otázkou právnou (či už hmotnoprávnou, alebo procesnoprávnou, avšak nikdy nie skutkovou) a zároveň otázkou rozhodujúcou pre rozhodnutie odvolacieho súdu, to znamená otázkou, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení svoje rozhodnutie založil (t. j. otázkou, od ktorej vyriešenia záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu). Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej neviedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia.

23. Pre právnu otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktoré zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej dovolací súd už určitú právnu otázku vyriešil a rozhodovanie jeho senátov sa ustálilo na zvolenom riešení tejto otázky, avšak odvolací súd sa svojím rozhodnutím odklonil od takto ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

24. V dovolaní by potom mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia dovolacieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená.

25. Dovolanie ale nie je koncipované ako ďalší riadny opravný prostriedok („ďalšie odvolanie“), preto pri formulácii právnej otázky (od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu) je potrebné mať na zreteli, aby zároveň bola vymedzená aj dostatočne všeobecným spôsobom tak, aby vôbec bolo možné konštatovať, že vo vzťahu ku konkrétnej právnej otázke skutočne existuje alebo neexistuje ustálená príp. rozdielna rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Pre posúdenie, či ide o právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej, a pre posúdenie prípustnosti dovolania nie je rozhodujúci subjektívny názor strany sporu (účastníka konania), že daná právna otázka môže byť pre ňu rozhodujúca, ale významný je výlučne záver dovolacieho súdu rozhodujúceho o jej dovolaní.

26. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje aj na judikovaný právny záver Ústavného súdu SR (sp. zn. II. ÚS 172/03), v zmysle ktorého „pri posudzovaní toho, či dovolateľ dostatočne vymedzí právnu otázku, je potrebné, aby sa najvyšší súd pokúsil autenticky porozumieť dovolateľovi - jeho textu ako celku, ale na druhej strane nesmie ani dotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Ide o dialóg, ale nie o právnu pomoc. Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu právnej otázky“. V tomto kontexte Ústavný súd SR vyžaduje, aby právna otázka z dovolania jasne vyčnievala a takisto aby z dovolania bolo zrejme aj právne posúdenie veci, ktoré pokladá dovolateľ za nesprávne s uvedením toho, v čom má spočívať táto nesprávnosť; preto musí pripraviť jasné, vecné a zmysluplné vymedzenie namietaného nesprávneho právneho posúdenia spornej právnej otázky. Podľa názoru Ústavného súdu SR vyjadreného v náleze I. ÚS 336/2019 z 9. júna 2020, nie je správne, ak sa najvyšší súd zameria len na jednu vetu, ktorú dovolateľ označí ako právnu otázku a izoluje sa od toho, ako je vymedzený dovolací dôvod. Právna otázka podľa § 421 C. s. p. a dovolací dôvod podľa § 432 C. s. p. sú spojené nádoby, preto najvyšší súd nemôže posudzovať prípustnosť dovolania striktne len na základe toho, ako dovolateľ túto prípustnosť formálne vymedzil vo svojom podaní. Ústavný súd SR tiež podotkol, že aj širší variant právnej otázky je stále zmysluplný, umožňujúci prípustnosť dovolania. Najvyšší súd SR s poukazom na uvedené dospel k záveru, že dovolateľ splnil zákonné podmienky prípustnosti dovolania - dovolací dôvod/právne posúdenie veci (§ 248 a § 432 C. s. p.), keďže vykonal test prípustnosti dovolania.

27. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

28. V danom prípade žalovaná prípustnosť dovolania vyvodila z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP a podľa obsahu dovolania i podľa § 421 a/, b/ CSP. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu zmätočnosti uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

29. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces, ale pre procesnú stranu nevyplyva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami.

30. V prejednávanej veci rozhodnutie dovolacieho súdu záviselo aj od vyriešenia právnej otázky existencie a výšky nároku veriteľa zo (spotrebiteľského) úverového vzťahu na zaplatenie zmluvného úroku po predčasnom zosplatnení úveru, keďže vymoženie dohodnutých úrokov ako ceny úverovej služby po splatnosti úveru bolo v konaní súdmi nižšej inštancie riešené vo forme predbežnej otázky a následne označené ako nečestné plnenie, ktoré nie je možné vymôcť legálnym spôsobom - formou dobrovoľnej dražby.

31. V čase rozhodovania dovolacieho súdu o dovolaní v tomto spore už uvedená právna otázka bola dovolacím súdom riešená v rozhodnutí zo 16. júna 2020 sp. zn. 5Cdo/42/2020, ale aj napr. v rozhodnutí 6Cdo/127/2020, v ktorých najvyšší súd (o. i.) uviedol:

„18. Zmluva o úvere uzavretá medzi stranami sporu je spotrebiteľskou zmluvou podliehajúcou zákonu č. 129/2010 Z. z. Tento zákon ale nepokrýva všetky otázky vzniku úverového zmluvného vzťahu, práv a povinností strán, ktoré zo zmluvného vzťahu vyplývajú, riešenia otázok, na akú dobu je dlžník povinný platiť úroky z poskytnutého úveru, vzťah úrokov z úveru a úrokov z omeškania, výšku úrokov z omeškania, ktoré sú predmetom úpravy Obch. z. Zmluva o úvere je v zmysle § 261 ods. 6 písm. d/ Obch. z. v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy o úvere tzv. absolútnym obchodom, a preto bez ohľadu na povahu účastníkov zmluvy o úvere je potrebné pri posudzovaní tohto právneho vzťahu vychádzať aj z ustanovení Obch. z. o zmluve o úvere (§ 497 a nasledujúce). Ustanovenia OZ sa v prípade právneho vzťahu, účastníkom ktorého je spotrebiteľ, použijú vtedy, ak v Občianskom zákonníku existuje také ustanovenie, ktoré je možné prednostne aplikovať (§ 52 ods. 2 OZ).

19. Z ustanovení § 497 a § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka vyplýva, že zmluva o úvere nemôže byť dohodnutá ako bezúročná. U spotrebiteľských úverov je jednou z náležitostí, ktoré musí zmluva obsahovať, uvedenie doby trvania zmluvy (§ 9 ods. 2 písm. d/ zákona č. 129/2010 Z. z.). To znamená, že doba trvania zmluvy pri jej vzniku je časovo ohraničená. V súčasnej právnej úprave zmluvy o úvere absentuje explicitná úprava konečného okamihu povinnosti dlžníka platiť úroky z poskytnutých peňažných prostriedkov, v § 502 ods. 1 vete prvej Obchodného zákonníka je uvedené len to, že dlžník je povinný platiť veriteľovi úroky z úveru od doby poskytnutia peňažných prostriedkov.

20. Zo žiadneho ustanovenia Obchodného zákonníka, Občianskeho zákonníka, či zákona č. 129/2010 Z. z. nevyplyva zákaz dohody účastníkov úverovej zmluvy o povinnosti dlžníka platiť úroky z úveru až do úplného splatenia úveru. Obchodný zákonník, ani Občiansky zákonník nemodifikuje moment trvania záväzku platiť úrok, ani jeho výšku v prípade omeškania dlžníka s platením úveru ani v prospech dlžníka, ani v prospech veriteľa.

21. Za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplatneniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by

dĺžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to vo výške, na akej sa s veriteľom dohodol. Peňažnými prostriedkami, resp. protihodnotou dĺžník disponuje, zmluvné povinnosti porušil a z porušenia povinností profitovať nemôže, keďže zmluvné úroky sú spravidla vyššie ako úroky z omeškania.

22. Zosplatnenie je inštitút slúžiaci ochrane veriteľa, podstata úverového vzťahu a jeho existencia zostáva zachovaná, veriteľ nemá peňažné prostriedky, patrí mu za ne dohodnutá odmena, záväzok dĺžníka v zmysle platenia dohodnutej odmeny zostáva nedotknutý a aplikuje sa na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba riadneho splácania úveru, keďže dohodnuté úroky majú zmluvný základ. Rozdiel je len v tom, že pre omeškanie k povinnosti platiť zmluvné úroky pristupuje povinnosť platiť úroky z omeškania. Inak povedané, dĺžníkovi zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednania, t. j. veriteľovi patrí úrok v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dĺžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo.

23.1. Pre spotrebiteľa je však nevýhodné, aby platil úroky až do zaplatenia istiny. Dojednanie, ktorého obsahom je platenie dohodnutých úrokov až do zaplatenia istiny, jeho postavenie zhorší. Pokiaľ by totiž spotrebiteľ, ktorý sa pre svoju ekonomickú situáciu dostal s plnením splátok úveru do omeškania, musel v dôsledku vyhlásenia predčasnej doby splatnosti úveru platiť dohodnuté úroky až do úplného splatenia istiny, zaplatil by v konečnom dôsledku sumu neprimerane vysokú ako náhradu za poskytnutie peňazí. Dohodnuté úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, tzn. že jej výška musí byť stanovená v čase uzatvorenia zmluvy o úvere. Dĺžník teda presne vie, koľko bude povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť.

23.2. Túto vedomosť však dĺžník - spotrebiteľ nemá v prípade dojednania, ktoré umožňuje navýšovanie tejto ceny bez jej presného ohraničenia. Keďže spotrebiteľ nevie predpokladať časový úsek svojho omeškania, nie je možné ani určiť celkovú výšku zmluvného úroku, ktorý sa môže bez fixného ohraničenia navýšovať neobmedzene. Takto stanovená cena teda nie je vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Z tohto dôvodu potom dojednanie, ktorým sa dĺžník - spotrebiteľ zaviazal platiť dohodnuté úroky až do úplného zaplatenia istiny po vyhlásení predčasnej doby splatnosti úveru, spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa a takéto dojednanie je teda porušením ustanovenia § 53 ods. 1 OZ.

23.3. Na druhej strane postavenie veriteľa - dodávateľa sa aj bez uvedeného dojednania nezhorší, pretože v prípade, ak mu v dôsledku nesplatenia úveru v dohodnutej dobe vznikne škoda, jeho právo zostáva zachované, pravda po zohľadnení zaplatených úrokov z omeškania, ktoré plnia funkciu paušalizovanej náhrady škody.

24. Dovolací súd dospel k záveru, že v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dĺžník zaplatil ako cenu peňazí." Uvedené rozhodnutie bolo aj uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 5 z roku 2021.

32. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru, od ktorého sa dovolací súd nepovažuje za potrebné odkloniť, keďže sa jedná aj o aktuálnu judikatúru senátu 6C, a poukazujúc na vyriešenie nosnej právnej otázky sporu, keď naň nadväzujúca (pôvodná a dovolaním nespochybnená) argumentácia súdov nižších súdov, že dobrovoľná dražba je jeden zo zákonných spôsobov výkonu záložného práva, tak možno uzavrieť, že dovolací súd nateraz nezistil existenciu nekalej zmluvnej klauzuly, ktorá by v spore bránila zrealizovaniu dobrovoľnej dražby za predpokladu splnenia všetkých ďalších zákonných podmienok.

33. Dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je prípustné, a zároveň dôvodné, a teda je potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 C. s. p.). Zároveň mu vec vrátil v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie (§ 450 C. s. p.).

34. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C. s. p.).

35. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§

453 ods. 3 C. s. p.).

35. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.